

KDYŽ BRÝLE NESTAČÍ

asistenční pomůcky doma i v zaměstnání

Lidé se zrakovým postižením, ať je to úplná slepota či těžší stupeň slabozrakosti, čelí různým výzvám v rámci svého každodenního života. Tento průvodce chce usnadnit orientaci v moderních pomůckách kompenzujících zrakové vady a vhodných pro domácí prostředí. Text je rozdělen do tří částí

- Snadné asistenční pomůcky: jednoduchá jednoúčelová zařízení, snadné počítače a mobily
- Asistenční pomůcky „high-tech“: kamerové lupy, počítače a mobily
- Asistivní služby

Asistivní technologie

Asistenční (kompenzační) pomůcky jsou technické prostředky kompenzující určitou tělesnou či smyslovou nedostatečnost. Asistivní technologie (dále AT) znamenají více a zahrnují asistivní, adaptivní a rehabilitační prostředky určené lidem s postižením a zahrnují také **služby** - proces vybírání a užívání pomůcek či zpřístupňování obecně.

Výběr pomůcky

Vhodnou pomůcku si vytipujete podle odpovědí na tyto tři otázky:

- **Jste zkušený uživatelé techniky?**

Tedy techniku (počítače, smartphony) znáte nebo se jí obáváte a spíše si držíte odstup. Už víte, jak se počítač nebo mobil se zvětšováním nebo odcítáním obrazovky používá nebo se v tom dobře neorientujete a budete se to teprve učit?

Pokud jste úplní nováčci či začátečníci, orientujte se spíše na „snadné pomůcky“ v první části. Pokud jste již zkušenější, přejděte přímo do části druhé „pomůcky high-tech“.

- **K čemu chcete pomůcku používat především?**

Je to např. čtení nebo psaní i čtení, taky komunikace či internet a chcete spíše pracovat doma nebo v terénu?

Podle odpovědi pak v té části průvodce, do které vás poslala odpověď na první otázku, zvolte patřičnou pomůcku.

- **Jaký je váš běžný způsob práce (jakou máte diagnózu)?**

Jste slabozrací (pracujete očima nebo očima a poslechem) či nevidomí (pracujete poslechem nebo poslechem a hmatem)?

Podle odpovědi pak v té části průvodce, do které vás poslala odpověď na první a druhou otázku, zvolte pomůcku odpovídající vaší diagnóze.

Vězte však, že takto provedený výběr je jen orientační, abyste měli základní představu, co potřebujete a co hledáte, až navštívíte odborné poradenské centrum. Žádná pomůcka není univerzální, proto je důležité si každou pomůcku před pořízením řádně vyzkoušet a výběr konzultovat v poradenském centru.

Snadné asistenční pomůcky

Skupina pomůcek pro lidi méně technicky zdatné, začátečníky nebo udržující si odstup od počítačů. Jsou to pomůcky sloužící ke čtení a k provádění některých základních úloh na počítači. Ideální nabídka pro uživatele, kteří chtějí dělat běžné věci, ale nemají rádi komplikovaná zařízení.

Snadné čtení: stolní kamerové lupy

Stolní kamerová lupa [ClearView](#)

Diagnóza: slabozrací (práce očima)

Nenáročná obsluha, srovnatelná s ovládním televize. Pohodlné čtení delších textů (tištěných knih). S lupou [CV+](#) lze knihy také poslouchat. Pod lupou lze luštit křížovky či vykonávat drobné práce. Lupa má čtecí stolek, takže mohou pohodlně číst i lidé s motorickými problémy. Je to však nepřenosné zařízení. Školení: Tyfloservis (stačí krátký zácvik).

Snadné čtení: přenosné kamerové lupy

Přenosné kamerové lupy řady [Compact 7/8](#) nebo [Traveller](#)

Diagnóza: slabozrací (práce očima)

Přenosná lupa, primárně určená pro čtení kratších textů (časopis, noviny, programy TV, recepty). Tlačítkové zařízení s jednoduchým ovládním. Pozor: Ručně vedená lupa má větší nároky na motoriku! Školení: Tyfloservis (stačí krátký zácvik).

Snadné čtení: jednoučelová hlasová čtečka

Hlasová čtečka [ClearReader](#) (s baterií [CR+](#))

Diagnóza: nevidomí i slabozrací

Tlačítkové zařízení s hlasovým výstupem pro čtení knih a s jednoduchým ovládním. Kabelkové přenosné zařízení s kamerou: kamera vyfotografuje vytištěnou stránku a hlasem ji přečte. Prakticky bez nároků na motoriku. Školení: Tyflocentrum, Tyfloservis (stačí krátký zácvik).

**Snadný počítač:
jednoduchý
vstřícný program,
ovládání bez
větších nároků na
znalosti či
zkušenosti**

**Počítač / notebook s programem [Asistent](#)
nebo [GuideConnect](#)**

Diagnóza: nevidomí i slabozrací

Standardní počítač s hlasovým výstupem a se zvětšováním. Instalovaný pomocník Asistent obsahuje základní úlohy pro počítač, úlohy ovládáte a provádíte jen výběrem z hotových nabídek. K základnímu ovládání stačí 6 kláves. Není třeba se učit systém Windows, vše v systému dělá program Asistent za uživatele.

Školení: Tyflocentrum.

**Snadný mobil:
jednoduché
prostředí bez
větších nároků na
znalosti či
zkušenosti**

Jednoduchý tlačítkový telefon [Blindshell](#)

Diagnóza: nevidomí i slabozrací

Tlačítkový mobil s hlasovým výstupem a se zvětšováním, ovládá se podobně jako snadný počítač – jen soustavou nabídek. Ovládání je přirozené a není třeba se ho příliš učit. Pokrývá všechny základní úkony, které od mobilu očekáváte.

Školení: Tyflocentrum, Tyfloservis.

Ceník

Ceny obvykle najdete na stránkách dodavatele, v každém případě je zjistíte v cenové nabídce. Asistenční pomůcky jsou speciální zařízení, jejich cena nebývá malá. Naštěstí [Úřad práce](#) poskytuje příspěvek na nákup individuální pomůcky pro domácí využití klientům, kteří splňují určité podmínky.

Služby

Nepodceňujte nabízené služby uvedené na konci publikace, rozhodně je využívejte. Minimálně je nutné před pořízením pomůcky si patřičné zařízení vyzkoušet, obraťte se určitě na některé diagnostické středisko!

Asistenční pomůcky „high-tech“

Skupina pomůcek pro lidi technicky zdatnější, pro zkušené uživatele a pro všechny, kteří by chtěli používat stejné aplikace, komunikační prostředky a přístup k informacím jako většinová populace.

**Jednouúčelová
zařízení: přenosné
kamerové lupy
s OCR**

Přenosná kamerová lupa [Compact 10HD](#)
Diagnóza: slabozrací (práce očima).

Lupa s dotykovou obrazovkou a se 3 kamerami.

Přenosné zařízení s hlasovým výstupem, primárně určené pro čtení a poslech tištěných publikací.

Pozor: Klade větší nároky na motoriku – ručně vedená lupa s dotykovou obrazovkou.

Školení: Tyfloservis.

**Mobilní telefony
Apple**

Apple iOS: odečítání obrazovky [VoiceOver](#)
Diagnóza: nevidomí i slabozrací

Standardní mobil iOS s dotykovou obrazovkou a zpřístupněný hlasovým odečítačem obrazovky VoiceOver. Ovládá se dotykovými gesty. Podporuje především textově orientované mobilní aplikace, je to výborná komunikační a orientační pomůcka.

Pozor na motoriku – má dotykovou obrazovku.

Školení: Tyflocentrum.

**Počítač / notebook
se zvětšováním**

Zvětšování obrazovky [ZoomText](#)
Diagnóza: slabozrací (práce očima).

Standardní počítač se zvětšovanou a zvýrazňovanou obrazovkou, také s hlasovým výstupem. Nabízí vyhlazování textu, zvýrazněné kurzory i fokus a úpravu vzhledu obrazovky (kontrast, filtrace barev).

Školení: Tyflocentrum.

**Počítač / notebook
s odečítačem**

Odečítání obrazovky hlasem/hmatem [Jaws](#)

Diagnóza: nevidomí

Standardní počítač zpřístupněný hlasovým odečítačem obrazovky Jaws, s připojeným braillovským řádkem dává výstup i v bodovém písmu. Odečítač podporuje textové aplikace a zpřístupňuje jejich ovládací prvky.

Školení: Tyflocentrum.

**Počítač / notebook
se zvětšováním
i odečítáním
(progrese)**

Integrované zvětšování a odečítání [Fusion](#)

*Diagnóza: od slabozrakosti k nevidomosti
(únava zraku během dne, progresivní vada).*

Podporuje práci na zvětšené obrazovce současně s jejím odečítáním, takže uživatel těží z výhod obou těchto přístupů.

Školení: Tyflocentrum.

**Aplikace: vybavení
zpřístupněného
počítače**

Vhodné (a doporučené) aplikace

Diagnóza: všichni se zpřístupněným PC

Kancelář MS Word / MS Office, prohlížeč Edge, pošta Outlook, přístup na web a do knihoven, pomocníci AI.

Školení: Tyflocentrum.

**Periférie, které lze
ke
zpřístupněnému
počítači připojit**

[Speciální klávesnice](#), když dobře nezvládáte psaní všemi deseti

[Skener, kamera](#) pro přístup k tištěným předlohám.

[Braillovský zobrazovač](#) jako hmatový výstup, zvládnete pak pravopis i cizí jazyky

[Drobné periférie](#) – reproduktory, sluchátka, docking station, výrazné klávesnice

**Rada na závěr:
nepřehlížejte
snadné AT - stolní
lupa s OCR se také
může hodit**

Stolní kamerová lupa [ClearView+](#)

Diagnóza: slabozrací (práce očima).

Perfektní přístup k tištěným publikacím, tisky lze také poslouchat. Lupa má čtecí stolek, takže mohou číst i lidé s motorickými problémy.

Školení: Tyfloservis (stačí krátký zácvik).

Asistivní služby

Asistivní služby jsou nezbytnou součástí cesty k samostatnosti a k většímu sebevědomí. Samotné pomůcky k tomu nestačí. Služby prosím využívejte, nepřezírejte je.

Poradenství a diagnostika

Žádná pomůcka není univerzální a budete používat spíše větší počet pomůcek. Je důležité si pomůcku před pořízením řádně vyzkoušet, každá pomůcka má svoji indikaci a kontraindikaci.

Ve spolupráci s diagnostickým centrem si pomůcky vyzkoušíte a hledáte odpovědi na otázky, které by vás samotné ani nenapadly.

Diagnostická centra: [Dodavatel](#), [Tyfloservis](#), [Tyflocentrum](#), pro studenty SPC či VŠ centra, např. [Teiresiás](#).

Zácvik, školení, kurzy a výuka

Schopnost zacházet s pomůckou je podmínkou poskytnutí příspěvku na její nákup. Někdy stačí krátký zácvik, jindy je třeba absolvovat školení nebo výukový kurz.

Pro koncové uživatele pomůcek patřičný zácvik, školení či výuku poskytují [Tyfloservis](#) a [Tyflocentra](#).

Výukové materiály a další informace najdete také na stránkách [dodavatele](#).

Zapůjčení pomůcky

Některé pomůcky si lze zapůjčit a vyzkoušet ve vlastním domácím prostředí. Je-li to možné, využijte toho a důkladně zařízení vyzkoušejte předtím, než si je pořídíte.

Uživatelská podpora

Asistivní technologie potřebují uživatelskou podporu, ta je obvykle součástí prodávaných produktů.

- Běžně [dodavatel](#) poskytuje podporu na dálku (telefonicky nebo po internetu).
- Podporu také poskytují některá střediska [Tyfloservisu](#), [Tyflocentra](#).

Co jsou alternativní formáty

Alternativní formáty existujících publikací, ať tištěných nebo digitalizovaných, jsou formáty bezprostředně přístupné lidem s hendikepem tak, že je mohou vnímat (číst, poslouchat) sami bez další asistence.

Základní alternativní formáty: zvětšený tisk, audio nahrávka, braillský tisk, reliéfní tisk.

Kde jsou alternativní formáty: knihovny, digi služby

Existují speciální tiskové a digitalizační služby pro poskytování zpřístupněných verzí knih i časopisů ([SONS KDD](#)). Tyto alternativní formáty jsou již digitalizované a se správným prostředkem AT je lze dobře číst.

Nezapomínejte, že vhodným alternativním formátem je i obyčejná audio kniha, kterou lze koupit v knihkupectví nebo zapůjčit prakticky v každé knihovně.

K vyhledání knih dostupných v alternativním formátu slouží některé aplikace, např.

[Knihomol](#), [Asistent](#).

Příklad specializované knihovny: [KTN](#), [KDD](#).

Alternativní formáty ve vlastní režii

Dokumenty či knihy, které nejsou digitalizované a jsou k dispozici pouze tištěné, dokážete pomocí počítače se skenerem nebo kamerou naskenovat (vyfotografovat) a pak číst hlasovým nebo braillským výstupem počítače. Jejich zvětšenou podobu získáte pomocí kamerové lupy.

Rady na závěr

- Před zakoupením pomůcku vyzkoušejte (v centru nebo zapůjčením).
- Úřad práce poskytuje příspěvek na nákup, se sestavením žádosti o příspěvek vám pomůže dodavatel nebo poradenské centrum.
- Využijte pomoc odborníků (dodavatel, Tyfloservis, Tyflocentrum).
- Čerpejte informace a znalosti z manuálů a dalších výukových materiálů.
- **Důležité je, aby vám pomůcka dobře sloužila, abyste s ní byli spokojeni.**